

Identifying and Analyzing the Factors Affecting the Policy of tax Justice in the Direction of Development

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Hadi Ataallahi¹
Zeinal Abidin Amini Sabegh^{2*}
Ehsan Sadeh³
Hossein Kalantari Khalilabad⁴

How to cite this article

Hadi Ataallahi, Zeinal Abidin Amini Sabegh, Ehsan Sadeh, Hossein Kalantari Khalilabad, Khanabasi, Identifying and Analyzing the Factors Affecting the Policy of tax Justice in the Direction of Development, *Journal of Islamic Life Style Centeredon Health*, 2021:5:416-428.

1. PhD student, Department of Public Administration, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran.
2. Associate Professor, Department of Public Administration, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran.
3. Associate Professor, Department of Public Administration, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran.
4. Professor, Department of Architecture and Urban Landscape, Tehran, Jihad (Academic Center for Education, Culture and Research), Tehran, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: drsajadamini@yahoo.com

Article History

Received: 2021/04/27

Accepted: 2021/08/11

ABSTRACT

Purpose: This research was conducted with the aim of identifying and analyzing the factors influencing the policy of tax justice in the direction of development, using the systematic method of grounded theory.

Materials and methods: In order to obtain the data needed in this research, in the framework of the qualitative approach and using the foundation data method, it was first done through library studies. Then, 15 people from the tax field were selected purposefully and based on a theoretical strategy for an unstructured in-depth interview. And the data was extracted from the mentioned methods. The data analysis is based on the systematic method of Strauss and Corbin in three stages of open, central and selective coding, and using Max Kyuda software (version 2018) analysis and qualitative research model (paradigm model) of tax justice has been extracted. .

Findings: The findings showed that the factors influencing the policy of tax justice in the direction of development with the focus on improving transparency and reducing tax evasion have 6 dimensions and 29 categories, and according to the causal conditions, background conditions and intervening conditions, the strategy have been compiled and presented.

Keywords: Tax Justice, Tax Evasion, Economic Transparency, Economic Development, Foundation Data

شناسایی و واکاوی عوامل موثر بر خط مشی گذاری

عدالت مالیاتی در راستای توسعه

هادی عطالهی^۱

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

زین العابدین امینی سابق^{۲*}

دانشیار، گروه مدیریت دولتی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

احسان ساده^۳

دانشیار، گروه مدیریت دولتی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

حسین کلانتری خلیل آباد^۴

استاد، گروه معماری و منظر شهری، تهران، جهاد دانشگاهی، تهران، ایران.

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف شناسایی و واکاوی عوامل موثر بر خط مشی گذاری عدالت مالیاتی در راستای توسعه، با استفاده از روش نظامند نظریه داده بنیاد (گراندد تئوری) انجام شده است.

مواد و روش ها: برای بدست آوردن داده های مورد نیاز در این پژوهش در چارچوب رویکرد کیفی و بکارگیری روش داده بنیاد، ابتدا از طریق مطالعات کتابخانه ای اقدام شد. سپس تعداد ۱۵ نفر از خیرگان حوزه مالیاتی به صورت هدفمند و بر اساس استراتژی نظری برای مصاحبه عمیق بدون ساختار انتخاب شدند. داده ها از روشهای مذکور استخراج گردید. تجزیه و تحلیل داده ها از روش نظام دار استراوس و کوربین در سه مرحله کد گذاری باز، محوری و انتخابی و با استفاده از نرم افزار مکس کیودا (ورژن ۲۰۱۸) تحلیل و مدل کیفی پژوهش الگو (مدل پارادایم) مطلوب عدالت مالیاتی استخراج شده است.

یافته ها: یافته ها نشان داد عوامل موثر بر خط مشی گذاری عدالت مالیاتی در راستای توسعه با محوریت بهبود شفافیت و کاهش فرار مالیاتی دارای ۶ بعد و ۲۹ مقوله می باشد و با توجه به شرایط علی، شرایط زمینه ای و شرایط مداخله گر، راهبرد هایی تدوین و ارائه شده است.

واژه های کلیدی: عدالت مالیاتی، فرار مالیاتی، شفافیت اقتصادی، توسعه اقتصادی، داده بنیاد

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۲۰

*نویسنده مسئول: drsajadami@yahoo.com

مقدمه

کشورها در مجموع سالانه ۴۸۳ میلیارد دلار از مالیات خود را به دلیل سوء استفاده مالیاتی جهانی که توسط شرکت های چندملیتی و افراد ثروتمند انجام می شود از دست می دهند و این رقم بیش از سه برابر واکسینه کردن جمعیت جهان در برابر کووید-۱۹ می باشد. فرار مالیاتی و اجتناب از پرداخت مالیات فقیرترین مردم جهان را غارت می کند، در حالی که ثروتمندان را ثروتمندتر می کند. عدالت مالیاتی به دنبال بازگرداندن مالیات هایی است که بر ثروتمندان تعلق می گیرد. صاحب نظران در مبحث عدالت مالیاتی به این موضوع اشاره دارند که عدالت مالیاتی در راستای عدالت اجتماعی می باشد و با توجه به این نظریه توزیع مجدد درآمد از طبقات پر درآمد به طبقات کم درآمد جامعه پرداخت می شود. توسعه پایدار مستلزم آنست که مردم عواید دریاخی خود از فرا گرد توسعه را عادلانه بدانند و منصفانه درک نمایند. اتحاد جهانی عدالت مالیاتی مالیات را مهمترین منبع مطمئن، قابل اعتماد، سودمند و پایدار برای توسعه اقتصادی می داند. در قانون اساسی به طور مستقیم و غیرمستقیم آموزه های عدالت و تامین اجتماعی مورد نظر اسلام و تقویت و بسترسازی فعالیتهای اقتصادی مناسب برای همه آحاد مردم مورد نظر قرار گرفته است. به همین دلیل تصریح قانون اساسی بر قانونی بودن همه فعالیتهای مرتبط با مالیات، کمک آن به جلوگیری از تداول ثروت و تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، تأکید و تصریح شده است. (۱) ادراک مودیان از عادلانه بودن سیستم مالیاتی، یکی دیگر از ویژگی های مهم و تاثیر گذار سیستم مالیاتی بر نوع نگرش مودیان و به طبع تمکین مالیاتی آنها می باشد. بر این اساس، اگر مودی احساس کند یا معتقد باشد که سیستم مالیاتی آن کشور ناعادلانه است و بار مالیاتی زیادی دارد، هزینه های اخلاقی برای رفتار صادقانه کاهش و فرار مالیاتی به عنوان نوعی مقاومت در برابر سیستم مالیاتی توجیه پیدا می کند. (۲)

عدالت مالیاتی به عنوان زیر مجموعه عدالت اجتماعی و برگرفته از تئوری عدالت توزیعی جان راولز^۱، یک مفهوم ارزشی است و براساس قضاوت ها و معیارهای مختلف ارزشی، به صورتهای متفاوت تعبیر و تفسیر می گردد. صاحب نظران معتقد هستند که مفهوم عدالت نتیجه تفکر و رضایت اجتماعی است. بنابراین دو نوع تعبیر و تفسیر از مفهوم عدالت مالیاتی وجود دارد: الف- عدالت افقی: عدالت افقی، سر شکن شدن بار مالیاتی به طور مساوی در شرایط یکسان و بهطور نامساوی در شرایط غیر یکسان است. برای رسیدن به عدالت افقی، باید شرایط مشابه برای افراد ایجاد نمود تا براساس آن به طور برابر مشمول پرداخت مالیات گردند. بعضی از صاحب نظران می گویند در عدالت افقی رفتار برابر با اشخاص در وضعیتهای برابر است. حتی اگر درآمد خود را از راههای مختلف به دست آورده باشند. ب- عدالت عمودی: عدالت عمودی که به اصل قدرت پرداخت تعبیر می شود، آن است که مالیاتها، باید با

¹ John Rawls

قالب یک مدل پرداخته نشده است، و از آنجاییکه نظام مالیاتی کارکرد مهمی در ایجاد توازن و تعادل در نظام اقتصادی یک کشور را دارد و کشوری که بتواند از اقتصاد درون زا و رو به رشد و از یک نظام مالیاتی عدالت محور بهره بگیرد میتواند به توسعه پایدار اقتصادی دست پیدا کند؛ در این پژوهش تلاش شده است با استفاده از مطالعات پیشین و بررسی نقطه نظرات صاحب نظران امور مالیاتی در سطح کشور به تدوین مدل عدالت مالیاتی با محوریت کاهش فرار مالیاتی و بهبود شفافیت با استفاده از روش داده بنیاد پرداخته شود. با توجه به جستجوی گسترده محقق بنظر میرسد تحقیق داده بنیاد دیگری در این زمینه انجام نشده است. در این پژوهش تلاش شده است مولفه های موثر بر عدالت مالیاتی از طریق مطالعات کتابخانه ای و صاحب نظران و پژوهشگران و مدیران سازمان امور مالیاتی احصاء و در قالب مدل پارادایمی ارائه شود. این مدل از عوامل علی، زمینه ای، شرایط مداخله گر، راهبردها و پیامدها تشکیل شده است.

پیشینه پژوهش

در شبکه عدالت مالیاتی بیان شده است که سیستم های مالیاتی و مالی قوی ترین ابزار برای ایجاد جامعه ای عادلانه است که به نیازهای همه اهمیت می دهد. عدالت مالیاتی بعنوان زیر مجموعه ای از عدالت اجتماعی که منجر به افزایش رفاه عمومی اقشار جامعه و تمکین و کاهش فرار مالیاتی میشود. سانتانا و همکاران^۵ (۷) عدالت مالیاتی، فرار مالیاتی، درک مالیاتی را مورد بررسی قرار دادند که نتایج این تحقیق حاکی از آن است که عدالت و درک مالیات تأثیر منفی بر ادراک مالیات دهندگان حقیقی دارد که مشاغل آزاد و جزئی دارند و در فرار مالیاتی دارند. درک عدالت مالیاتی منجر به افزایش اعتماد مودیان دولت و افزایش میزان تمکین مالیاتی میشود. گوزل و همکارانش^۶ (۶) ادراک عدالت مالیاتی، اعتماد به دولت، تمکین مالیاتی را مورد مطالعه قرار داده اند. یافته های به دست آمده در نتیجه تجزیه و تحلیل نشان می دهد که (۱) رابطه مثبت و آماری معنی داری از اعتماد به دولت در مورد تمکین مالیات از طریق ادراک عدالت مالیاتی (واسطه گری) وجود دارد، (۲) بین اعتماد به دولت در مورد تمکین مالیات رابطه مثبت و آماری معنی داری وجود دارد، و (۳) بین اعتماد به دولت نسبت به درک عدالت مالیاتی رابطه مثبت و آماری معنادار وجود دارد. فایض و همکاران در سال ۲۰۱۷ متغیر های عدالت رویه ای، عدالت توزیعی، عدالت کیفی، اعتماد و تمکین مالیاتی را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که ارتباط معنا دار و مثبتی بین عدالت رویه ای، توزیعی و کیفی و اعتماد و تمکین مالیاتی وجود دارد. همچنین مطالعات نشان داده است که اعتماد مردم به سازمان امور مالیاتی باعث افزایش تمکین مالیات می شود. تا حد امکان منصفانه است. وندیک و وربون اعتماد بالا به مقامات شرط مهمی را برای اثربخشی عدالت رویه ای به عنوان ابزاری برای تقویت تمکین مالیاتی ایجاد می کند. سوسگرابن و تایران خاطر نشان کردند که وقتی مقامات مالیاتی با

اشخاصی که از نظر اقتصادی در وضعیت متفاوتی هستند، به صورت نامساوی برخورد کند. به بیان دیگر، برای تحقق عدالت عمودی، الزام است مالیاتها برای افرادی که در گروه های متفاوت درآمدی و ثروت قرار دارند، به شیوه های نابرابر وضع شود. همچنین می توان گفت: در عدالت عمودی رفتار مختلف افراد در موقعیتهای گوناگون نسبی می باشد. برای رسیدن به عدالت عمودی الزام است نرخ مالیات برای افراد با درآمدهای مختلف یکسان نباشد و با افزایش درآمد، نرخ مالیات افزایش یابد. مشکل در عدالت عمودی، اندازگیری توانائی یا قدرت پرداخت افراد است. (۳)

تحقیقات محوری در مورد عدالت رویه ای تأثیر مثبت بر انطباق مالیات را نشان داد. مطالعات تجربی نشان می دهد که اگر فردی تصور کند که مرجع اعمال روشی عادلانه و موجود را انجام می دهد، به احتمال زیاد به مرجع اعتماد می کند و با هر تصمیمی که از سوی مرجع مالیاتی گرفته شده است سازگارتر است فایض و همکاران^۴ (۴) همبستگی بین عدالت، اعتماد و رفتار تمکین مالیاتی در مالزی را بررسی کردند. یافته ها نشان داد که عدالت و اعتماد تأثیر قابل توجهی در تعیین رفتار تمکین مالیاتی در مالزی دارد سوسگرابن و تایران^۲ (۵) خاطر نشان کردند که وقتی مقامات مالیاتی با مالیات دهندگان خوب و منصفانه رفتار کنند، آنها همکاری خواهند کرد. و انگیزه بیشتری برای رعایت الزامات نظام مالیاتی مصوب سازمان مالیاتی داشته اند. جورنی و همکاران^۳ استدلال کردند که مالیات دهندگان باید در یک دولت معتقد باشند که هرگونه مالیات بر علیه شهروندان تا حد امکان منصفانه است. گوزل و همکاران^۶ (۶) که بین رعایت مالیات و عدالت رابطه مثبت پیدا کردند.

از طرف دیگر دغدغه موجود در ابر خط مشی های عمومی کشور نیز که در اسناد ابلاغی سیاستهای کلی نظام جمهوری اسلامی ایران تبلور یافته است، لزوم توجه به ارزیابی و مالیات را دوچندان میکند. شاهد مثال آنکه به صورت ویژه در سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی بر اصلاح نظام درآمدی دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی، همچنین در سیاستهای کلی برنامه ششم توسعه بر لزوم تغییر نگاه در تأمین بودجه ی عمومی و عدم تکیه بر درآمدهای حاصل از فروش نفت و گاز، تأکید شده است.

اجرای صحیح سیاستهای مالیاتی را می توان وسیله ای برای افزایش پویایی اقتصادی و حرکت به سمت توسعه تلقی کرد. در عین حال، اجرای ناصحیح سیاستهای مالیاتی موجب ضعف بخشهای مختلف اقتصادی و عدم تأمین منابع مالی دولت از این روش و کند شدن حرکت توسعه اقتصادی و اجتماعی میشود ایجاد یک سیستم مالیاتی عادلانه منجر به افزایش رفاه عمومی جامعه، بهبود شفافیت در نظام اقتصادی، افزایش اعتماد مودیان و افزایش تمکین و کاهش فرار مالیاتی می شود.

با توجه به اینکه در مطالعات پیشین در حوزه عدالت مالیاتی و با محوریت بهبود شفافیت و کاهش فرار مالیاتی بطور همزمان و در

⁴ Guzel & et al

⁵ Santana & et al

¹ Faizal, S.M & et al

² Sausgruber & Tyran

³ Jurny & et al

اطلاعات خاصی را در مورد چگونگی تأثیرگذاری احتمالی فرهنگ بر جنبه های مختلف سیستم های مالیاتی پیش روی سیاست گذاران می گذارد. کوروستلکینا و همکاران^۴ در سال ۲۰۲۰ در مطالعه ای به این نتیجه رسیدند که؛ شکل گیری فرهنگ مالیاتی و انتخاب مدل رفتار مالیاتی فرآیندی دو سویه است که نتیجه آن هم به مالیات دهندگان و هم به دولت بستگی دارد. مشارکت در روابط مالیاتی، تمایل به تعادل منافع، در نهایت، برای دولت منجر به سازنده خواهد شد. تعامل افراد، کارگزاران اقتصادی و سازمان های دولتی، سطح توسعه بهتر نظام مالیاتی را افزایش می دهد.

پرداخت مالیات یکی از مهمترین عوامل رشد و توسعه یک جامعه محسوب میگردد؛ که این منجر به رونق تولید و تحقق عدالت اجتماعی و آبادانی یک کشور خواهد شد. کریس ن. اوفگبو و همکاران (۱۰) با طرح دو سوال؛ ۱. درآمد مالیاتی بر توسعه اقتصادی نیجریه تأثیر دارد؟ ۲. تأثیر درآمد مالیاتی بر توسعه اقتصادی نیجریه تفاوت چندانی با تأثیر آن بر رشد اقتصادی با استفاده از تولید ناخالص داخلی به عنوان معیار ندارد. به این نتیجه رسیدند که میزان درآمد حاصل از مالیات می تواند با استفاده از HDI توسعه اقتصادی در نیجریه را ارتقا بخشد. همچنین نتایج نشان میدهد که درآمد مالیاتی بر شاخص توسعه انسانی تأثیر مثبت و معناداری دارد. بنابراین محقق نتیجه می گیرد که درآمد مالیاتی می تواند ابزاری برای توسعه اقتصادی در نیجریه باشد.

شفافیت اطلاعات مالی مودیان منجر به کاهش فرار مالیاتی و اجتناب از مالیات میشود که خود از عوامل ایجاد عدالت مالیاتی در سطح جامعه میباشد. الول و همکاران^۵ در سال ۲۰۱۵ به این نتیجه رسیدند؛ بین مزایای بودجه و هزینه های مالیاتی شفافیت، مبادله ای وجود دارد و این مبادله بستگی به میزان نرخ مالیات شرکت ها، کیفیت حسابرسان، درجه انطباق مالیات بر قوانین، جریان وجوه نقد از محل دارایی شرکتها و میزان پیشرفت مالی اقتصاد اطراف شرکت دارد. از این رو، تجزیه و تحلیل این مبادله پیش بینی های تجربی غنی در مورد چگونگی تأثیر هر یک از این متغیرها بر انتخاب شرکت ها در شفافیت حسابداری، سرمایه گذاری و بودجه خارجی ایجاد می کند. وانگ^۶ در سال ۲۰۱۰ به بررسی شفافیت اطلاعاتی، اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت پرداخت و به این نتیجه رسید؛ شرکت های با شفافیت اطلاعاتی بیشتر در مقایسه با سایر شرکت ها موضع متهورانه تری برای اجتناب مالیاتی اتخاذ میکنند. علاوه بر این، سرمایه گذاران برای شرکتهای دارای اجتناب مالیاتی، ارزش بیشتری قائل بوده که با کاهش شفافیت اطلاعاتی، ارزش شرکت نیز کاهش می یابد. وجود مسئولیت اجتماعی در شرکتها و مودیان منجر به افزایش شفافیت عدالت مالیاتی میشود. الهیاری و همکاران در مطالعه ای با عنوان اثربخشی ابعاد حاکمیت شرکی بر رابطه مسئولیت اجتماعی و عدالت مالیاتی به بررسی اثربخشی ابعاد حاکمیت شرکی بر رابطه مسئولیت های اجتماعی و عدالت مالیاتی

مالیات دهندگان خوب و منصفانه رفتار کنند، آنها همکاری خواهند کرد. و انگیزه بیشتری برای رعایت الزامات نظام مالیاتی مصوب سازمان مالیاتی داشته اند. شکراله خواجوی و علیرضا پورگودرزی (۸) طی مطالعه ای با عنوان تورم، حسابداری تورمی و عدالت مالیاتی به بررسی چگونگی بهبود عدالت مالیاتی از طریق کاهش یا حذف آثار تورم بر صورتهای مالی و سود حسابداری محاسبه شده پرداختند. ابراهیمیان جلودار و همکاران عدالت توزیعی و عوامل اجتماعی شدن از مهمترین مولفه های تأثیر گذار بر تمکین مالیاتی دانسته اند. همچنین یافته ها حاکی از تأثیر معنی داری عدالت مالیاتی، فرهنگ مالیاتی و نگرش مودیان بر تمکین مالیاتی بود. بروکس (۹) در پژوهش فشارهای جهانی شدن و کاهش فرهنگ مالیاتی را از جمله عوامل فرار مالیاتی معرفی کرده است.

برای داشتن عدالت مالیاتی نیازمند روشنگری و فرهنگ سازی عمومی از طریق باز توزیع مالیات در جامعه میباشیم. عماد الحله^۲ در پژوهشی با عنوان بررسی پدیده عدالت مالیات بر درآمد و فرار مالیاتی از طریق درک رابطه اساسی بین ادارات مالیات بر درآمد و شرکت های خصوصی عواملی همچون فرار مالیاتی، عدالت مالیاتی، شرکتهای کوچک و بزرگ در مورد بررسی قرار داده است و یافته ها نشان داد که پدیده فرار مالیاتی بطور گسترده در شرکت های کوچک و متوسط و حرفه های آزاد یافت می شود، نه در شرکت های بزرگ. شرکت های متوسط و کوچک همانطور که انتظار می رفت، هدف دستیابی به پدیده عدالت مالیاتی را برآورده نکردند. عوامل بسیاری با مشکل فرار مالیاتی در فلسطین همراه بود؛ یعنی نرخ بالای مالیات، پیچیدگی سیستم ها و رویه های قوانین مالیاتی، نبود برنامه روشنگری عمومی، عدم وجود مشوق های مالیاتی کافی، ارتباط ضعیف مالیات دهندگان با ادارات مالیاتی، گسترش مالیات ها، بی سواد مالیات محاسبه برخی شرکت های خصوصی، درک مالیات دهندگان به توانایی دولت در استفاده از جمع آوری مالیات برای رفاه اجتماعی و محدودیت منابع و ظرفیت اداره امور مالیاتی. مطالعه پیشنهاد می کند که هماهنگی بین ادارات مالیات بر درآمد و شرکت های خصوصی به منظور حذف پدیده های فرار مالیاتی و به روزرسانی رویه مالیاتی الکترونیکی که منجر به ساماندهی آسان امور مالیاتی می شود و افزایش آگاهی مالیاتی برای محدود کردن پدیده های فرار مالیاتی انجام شود. بنابراین آگاهی مالیاتی می تواند از طریق رسانه های جمعی و روش های مختلف انتشار انجام شود. ریچادرسون^۳ در سال ۲۰۰۸ فشارهای قانونی و اعتماد مردم به دولت از عوامل جلوگیری از فرار مالیاتی دانسته و توصیه شده قانون گذاران و دولت ها بایستی به عوامل فرهنگی موجود در جامعه توجه خاصی داشته باشند تا از ایجاد انگیزه و گسترش فرار مالیاتی کاسته شود. طی مطالعات پناهیان و همکارانش در سال ۱۳۹۵ به این نتیجه رسیدند برقراری ارتباط بین ابعاد فرهنگی با ارزشهای مالیاتی کار بسیار مفیدی برای سیاست گذاران می باشد زیرا این کار

⁵ Ellul & et al

⁶ wang

¹ Brooks

² alhaleh

³ Richardson

⁴ Korostelkina & et al

مواد و روش ها

روش اجرای این تحقیق به صورت کیفی و به منظور توصیف غنی و تعامل بیشتر بر اساس استراتژی داده بنیاد و از طرح سیستماتیک استفاده شده است. رویکرد نظریه داده بنیاد یک نوع روش پژوهش کیفی است که به طور استقرایی یک سلسله رویه های سیستماتیک را به کار میگیرد تا نظریه ای درباره پدیده مورد مطالعه ایجاد کند^۲ سه رهیافت مسلط در رویکرد نظریه داده بنیاد قابل تفکیک است: رهیافت نظاممند که با اثر استراوس و کوربین شناخته میشود؛ رهیافت ظاهرشونده که مربوط به اثر گلیر^۳ است؛ و رهیافت ساختگرایانه که توسط چارمز حمایت میشود^۴ در این پژوهش از رهیافت نظام مند استفاده شده است.

جامعه آماری در این پژوهش از میان کارکنان سازمان امور مالیاتی کشور و اساتید آگاه به امور مالیاتی انتخاب شدند به منظور انجام نمونه گیری در مرحله کیفی پژوهش از نمونه گیری نظری استفاده شده است. نمونه گیری نظری فرایند گردآوری داده ها برای تولید نظریه است که به آن وسیله تحلیلگر هم زمان داده های خود را گردآوری، کدگذاری و تحلیل کرده و درباره داده هایی که بعد گردآوری می شوند و نیز محل یافتن آن تصمیم می گیرد، تا نظریه ای که خودش ظهور می یابد، توسعه دهد. این نوع نمونه گیری روشی برای گردآوری و تحلیل هم زمان داده ها برحسب مفهوم ها و مقوله های برگرفته از داده ها است. در این شیوه نمونه گیری، می توان از مکان ها، انسان ها و رویدادهای نمونه گرفت که فرصت توسعه مفاهیم را براساس محتوی و ابعاد آن ها به حداکثر می رسانند و تنوع را آشکار ساخته و رابطه بین مفاهیم را شناسایی می کنند. (۱۳) در این پژوهش نمونه گیری از طریق روش هدفمند و با استراتژی نظری استفاده شده است.

استراوس و کوربین برای ارزشیابی پژوهشهای مبتنی بر نظریه پردازی داده بنیان، به جای معیارهای روایی و پایایی، معیار مقبولیت پیشنهاد داده اند. مقبولیت به این معناست که یافته های پژوهش تا چه حد در انعکاس تجارب مشارکت کنندگان، محقق و خواننده در خصوص پدیده مورد مطالعه موثق و باورپذیر است. (۱۴)^۵ که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. در این پژوهش شاخصهای حساسیت پژوهشگر، تناسب، تکرار شدن یک یافته، کاربردی بودن یافته ها و استفاده از بازخورد مطلعین برای معیار مقبولیت معرفی شده است.

روش تجزیه و تحلیل داده ها

داده های پژوهش از روش مطالعات کتابخانه ای، سند کاوی در منابع داخلی و خارجی و روش مصاحبه بدست آمده است. مصاحبه ها بصورت فردی و زمان آنها بطور میانگین یک ساعت بوده است. نمونه گیری نظری تا رسیدن مقوله ها به اشباع نظری ادامه یافت. سوالات مصاحبه از نوع پاسخ باز بوده است داده های بدست آمده در نرم افزار مکس کیودا ورژن ۲۰۱۸ وارد شده و با استفاده از این نرم افزار در یه مرحله باز، انتخابی و گزینشی کد گذاری شده است.

⁴ Charms

⁵ Miller

پرداختند نتایج پژوهش با استفاده از مدل سازی معادلات ساختاری و نرم افزار SmartPLS بدست آمد و مشخص شد تمامی متغیرهای حاکمیت شرکتهای دارای رابطه مثبت و معنی داری بر رابطه مسئولیت های اجتماعی و عدالت مالیاتی است. یوسفی اصل و همکاران (۱۱) در مطالعه ای به بررسی، ارزیابی میزان شفافیت شرکت ها، کیفیت افشای شفافیت شرکتها و شفافیت گزارشگری مالی به این نتیجه رسیدند که مدل ساختاری مشاهده شده از برازش مطلوبی برخوردار است. به علاوه بررسیهای بیشتر نشان داد که از دیدگاه خبرگان، شکاف بین وضعیت موجود و مطلوب در زمینه هریک از ابعاد مؤثر بر شفافیت اطلاعاتی در سطح شرکت، از لحاظ آماری معنادار و با اهمیت است. با توجه به گستردگی جامعه امروزی و افزایش بیش از حد فناوری در عرصه های مختلف برای بدست آوردن شفافیت نیازمند بهره گیری از سیستم های هوشمند میباشیم. وان تنه لی و همکاران^۱ شفافیت گزارشهای مالی، سیستم ارزیابی گزارش های مالی و فناوری بلاکچین را مورد بررسی و تحقیق قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که ارائه راه حل مبتنی بر بلاکچین که کلیه فعالیتها و نتایج آنالیز گزارش ها در یک دفترچه مشترک به ثبت رسانده تا شفافیت و قابل اعتماد بودن آنها را تضمین کند. و همچنین ارائه یک نمونه اولیه برای ارزیابی و ذخیره صورت های مالی با استفاده از بلاکچین اتریوم را در نظر گرفتند.

برای رسیدن به عدالت مالیاتی باید به دنبال تغییر و ارتقاء ساختار سازمانی، کاهش وابستگی به منابع نفتی و تغییر کشور از پایه های نفتی به مالیاتی بود. نتایج حاصل از مدل حسین رضائی نشان می دهد برای کاهش شکاف طبقاتی دولت علاوه بر ارائه خدمات اجتماعی متناسب با دهک های درآمدی به منظور تأمین نیازهای اساسی، با اصلاح ساختار مالیاتی و شفاف سازی جریان درآمدی، می تواند عدالت مالیاتی را پیاده سازی کند. عدالت مالیاتی همراه با افزایش درآمد سرانه نقش مؤثری در کاهش شکاف طبقاتی خواهد داشت. تلاش برای کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی و انضباط مالی دولت به طور غیرمستقیم از دیگر عوامل مؤثر در تحقق عدالت اقتصادی به شمار می رود. عرب مازار و همکاران (۱۳۹۵) هفت حوزه کارکردی مورد نظر قانون اساسی و اسناد بالادستی: فرهنگ مالیاتی، عدالت مالیاتی، سیاستهای اقتصادی، عدالت اجتماعی، اصلاح نظام مالیاتی، ساختار مالیاتی، تأمین اجتماعی پایدار نیازمند ارتقاء است. از جمله عوامل مداخله گر در رسیدن با جامعه با عدالت مالیاتی عدم شفافیت در بین مودیان مالیاتی میباشد. عدم شفافیت منجر به عدم تمکین و کاهش خود اظهاری در بین مودیان مالیاتی میشود. مسیح آبادی و دجلانی (۱۲) به این نتیجه رسیدند که اجتناب مالیاتی اثر با اهمیت و واقعی عدم شفافیت است و مفاهیم خاصی برای قانون گذاران، پژوهشگران و سازمانهای اجرایی مالیاتی همراه دارد.

¹ Van Thanh Le & et al

² Strauss and Corbin

³ Glazer

پژوهشگر به دنبال فرآیند می‌گردد. یک یا دو طبقه اصلی که تمام طبقه‌های فرعی به آن بازمی‌گردد مبنای نظریه را خواهد ساخت. برقراری نوعی یکپارچگی در کدها و طبقه‌ها برای یکپارچگی در نظریه نهایی مفید است. حاصل این مرحله طبقه اصلی است که با سایر طبقه‌ها ارتباط دارد، آن‌ها را توضیح می‌دهد، در حقیقت نتیجه پالایش شده کدهای اولیه است. در این مرحله، نظریه به استحکام رسیده و پژوهشگر با انجام برخی اصلاحات نظری ممکن، با مقوله‌های اندکی سروکار دارند. فرایند نظریه‌سازی گراندی در مرحله کدبندی‌گزینی به اتمام می‌رسد. در این مرحله، پژوهشگر با تعدادی اندکی از مقوله‌های انتزاعی به تدوین نظریه پرداخته و نیازی به کدبندی داده‌های جدید ندارد.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر در مرحله نسبت به گردآوری داده‌های کیفی از خلال کتب، مقالات داخلی و لاتین و همچنین مصاحبه‌های عمیق با مشارکت کنندگان پژوهش پرداخته شده است. سپس داده‌های اولیه در نرم افزار مکس کیودا^۱ ورژن ۲۰۱۸ وارد شده و با استفاده از روش تحلیل محتوا متون و مصاحبه‌ها مورد بررسی، مفهوم پردازی و مقوله بندی شده است

کدگذاری باز: در این نوع کدگذاری داده‌ها به کوچک‌ترین واحد خود شکسته می‌شوند. پژوهشگر با به کارگیری یک سیستم باز کدگذاری، خط به خط داده‌ها را بازنگری کرده و فرآیندهای آن را تشخیص داده و به هر جمله کد می‌دهد. پژوهشگر می‌کوشد تا حداکثر کدهای ممکن را تشخیص دهد تا مطمئن شود که کاملاً اطلاعات را بررسی کرده است. (۱۵) کدگذاری محوری: کدگذاری محوری شامل تعیین الگوهای موجود در داده‌ها است. در این مرحله مقایسه دائمی داده‌ها انجام می‌گیرد. پژوهشگر داده‌های کدگذاری شده را با یکدیگر مقایسه کرده و به صورت خوشه‌ها یا مقوله‌هایی که با هم تناسب دارند درمی‌آورد، به این منظور هر یک از کدهای سطح اول را با سایر کدها مقایسه می‌کنند و کدهای مشابه را در یک طبقه قرار می‌دهند، آنگاه هر طبقه را با سایر طبقه‌ها مقایسه می‌کنند و کدهای مشابه را در یک طبقه قرار می‌دهند، آنگاه او هر طبقه را با سایر طبقه‌ها مقایسه می‌کند تا مطمئن شود که طبقه‌ها از یکدیگر جدا هستند. مرحله‌های کدگذاری باز و محوری می‌توانند هم‌زمان یا پیوسته باشد افزون بر طبقه‌بندی باید به دلایل و شرایط پدیده و نیز شرایط گردآوری داده‌ها نیز اندیشید. حاصل کدگذاری محوری ایجاد پیش‌فرض‌های اولیه نظریه است که با توجه به تفاوت‌ها و تضادها و درک عمیق پدیده و تعمیق نظریه می‌انجامد. یافتن طبقه مرکزی و محوری که مبنای باشد، نتیجه نهایی کدگذاری محوری است. کدگذاری گزینی: کدگذاری انتخابی یا گزینی روندی است که طی آن طبقه‌ها به طبقه مرکزی مرتبط می‌شوند و نظریه را شکل می‌دهند. به سخن دیگر، در سطح سوم کدگذاری،

جدول ۱. ابعاد و مولفه‌های عدالت مالیاتی در راستای توسعه با محوریت بهبود شفافیت و کاهش فرار مالیاتی

کدهای انتخابی، محوری و باز	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	کدهای مصاحبه شونده
عوامل علی		
حوزه اجتماعی	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	کدهای مصاحبه شونده
پرداخت مالیات و یکسان سازی طبقاتی	(۱۱-۵)	I 1110, I6, I5,
برابری افقی و برابری عمودی	(۱۱-۳)	I1, I5
اخذ مالیات متناسب با درآمد مودیان	(۱۸-۳)	I4, I1, I15
رضایت عمومی مردم	(۲)	I3, I4, I11,
رسانه پیشران	(۱۱-۲)	I6, I 18
حوزه مدیریت	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	کدهای مصاحبه شونده
وجود سیستم منسجم و پاسخگوی مالیاتی	(۱)	I5, I2, I1, I3
وجود مدیران کارآمد	(۱۰)	I6
جانشین پیروری	(۴)	I3, I4, I11, I5
حوزه سیاست	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	کدهای مصاحبه شونده
سیاست‌های سطح کلان	(۱۱-۴)	I4, I12, I11

¹ MAXQDA 2018

I3, I4, I11, I5	(۶-۱۱)	سیاست های سطح خرد
I1, I5, I4, I2, I11	(۵-۱۸)	کاهش فشارهای جهانی
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	حوزه اقتصادی
I10, I3, I11	(۲-۱۱)	کاهش بار مالیاتی و پرداخت مالیات
I3, I4, I11, I15	(۱۶)	کاهش وابستگی به منابع مالی در جهت توسعه
I1, I8, I3	(۴-۱۸)	رفع تبعیض
I2	(۲-۱۸)	جلوگیری از رانت
I3, I4, I11, I15	(۴-۱۸)	جلوگیری از فساد
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	حوزه فرهنگی
I1, I15, I3	(۷-۱۸)	فرهنگ مالیاتی متناسب و تحقق نظام نوین مالیاتی
I3, I4, I11, I5	(۱۷)	فرهنگ مالیاتی و کارایی نظام مالیاتی
I1, I15, I4, I2, I11	(۱۵)	مطالبه گری و مشارکت اجتماعی
I3, I4, I11, I5	(۱۰)	باور دینی پیشران
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	عوامل زمینه ای
		عوامل تکنولوژیک
I3, I5, I4, I2, I11	(۱-۱۱)	سیستم جامع مالیاتی
I1	(۲-۱۱)	اتوماسیون اداری
I10, I15, I14, I2, I11	(۲-۱۱)	زیرساختهای فناوری
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	عوامل اقتصادی
I5, I11, I4	(۶-۱۱)	شفافیت مالی
I1, I2, I11, I5	(۷-۱۱)	رانت زدایی
I10, I15, I1, I7	(۳-۱۸)	شفافیت در اقتصاد
I3, I4,	(۵-۱۱)	عدالت و توزیع امکانات
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	عوامل سازمانی
I6, I5, I1, I7	(۳-۱۸)	مالیات ارزش افزوده
I8, I7, I11, I19	(۱۶)	شفافیت نظام مالیاتی
I7, I13, I9, I2, I6	(۱۷)	به روز رسانی کیفیت سیستم های مالیاتی
I10, I16, I5, I1, I7	(۱۸)	مشوق های مالیاتی
I13, I14, I5	(۱)	مالیات عایدی سرمایه
I1, I9, I3	(۳-۱۸)	مدیریت مسائل مالیاتی
I12, I16, I10, I4	(۳-۱۸)	مالیات بر درآمد پایه مالیاتی
I16, I9, I10, I14, I15	(۴-۱۸)	عدالت نهاد مبارزه با فساد
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	عوامل اجتماعی
I6, I1, I13	(۱۱)	مسئولیت اجتماعی شرکتهای
I2, I6, I10, I14	(۵-۱۱)	اعتماد سازی و عدالت مالیاتی
I12, I8, I3	(۲-۱۱)	نظریه قدرت پرداخت

I11, I19, I10, I4, I5	(۱۲)	باز توزیع به موقع درآمدهای مالیاتی
I7, I3, I14, I1	(۳-۱۸)	پرداخت مالیات و منافع حاصل از خدمات دولت
I I110, I6, I5,	(۱۴)	مشارکت مودیان
I1, I5	(۴-۱۱)	آگاهی مودیان
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	عوامل فرهنگی
I4, I1, I15	(۱)	فرهنگ مالیاتی و اجرای قوانین
I3, I4, I11,	(۴-۱۸)	فرهنگ مالیاتی و عدالت مالیاتی
I6, I7	(۳-۱۸)	فرهنگ مالیاتی و افزایش درآمدهای مالیاتی
I5, I2, I12, I3	(۱۸)	توسعه فرهنگ مالیات و کاهش فرار مالیاتی
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	عوامل مداخله گر
		عدم تمکین
I11	(۱۵)	سیستم های قانونی (رسیدگی و افزایش جریمه)
I3, I4, I11, I5	(۱۴)	اعتماد و نگرش مودیان و کیفیت عوامل محسوس
I4, I12, I11	(۲-۱۸)	ارزش های اجتماعی و باورهای اخلاقی
I3, I4, I11, I5	(۴-۱۸)	فساد و جرم مالیاتی
I1, I5, I4, I2, I11	(۱۲)	اثربخشی قوانین
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	عوامل نهادی (ساختار کلان)
I2, I11	(۲-۱۱)	سیستم مالیاتی ضعیف و قدیمی
I3, I4, I11, I15	(۱۴)	کمبود نیروی متخصص
I1, I8, I3	(۳)	معافیتهای غیر ضرور
I1, I5, I4,	(۴)	قوانین و مقررات
I3, I4, I11, I15	(۲-۱۱)	مشکلات ساختاری
I1, I15, I3	(۱۳)	فعالیت های سوداگرانه
I3, I4, I11, I5	(۱۵)	نبود زیر ساختهای فناوری لازم و به روز
I1, I15, I4, I2, I11	(۱)	عدم هماهنگی میان قوا
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	آموزش
I3, I4, I11, I5	(۱۴)	آموزش ناکافی و ناآگاهی مودیان
I3, I5, I4, I2, I11	(۱۵)	ضعف در آموزش نیروی انسانی
I10 و I13, I4, I11	(۱-۱۸)	بیسوادی مالیاتی
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	عوامل سطح کلان
I10, I15, I14, I2, I11	(۴-۱۸)	مفسدان و اختلاس گران
I5, I11, I4	(۵-۱۸)	تعارض منافع
I1, I2, I11, I5	(۱۴)	ذهنیت منفی مودیان
I10, I15, I1, I7	(۵-۱۱)	قیمت گذاری دستوری
I3, I4,	(۷-۱۱)	فسادهای سیستماتیک و بودجه
I6, I5, I1, I7	(۲)	وجود منابع نفتی
I8, I7, I11, I9	(۱۰)	هزینه پایین قانون گریزی

کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	فرار مالیاتی
I7, I13, I9, I2, I6	(۳-۱۸)	تکمیل نکردن ترازنامه مالیاتی
I10, I16, I5, I1, I7	(۳-۱۸)	پرداخت نکردن به موقع مالیات
I13, I14, I5	(۳-۱۸)	تطابق نداشتن اظهارنامه مالیاتی با درآمد
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	عدم شفافیت
I1, I9, I3	(۷-۱۸)	عدم شفافیت و بی انضباطی مالی مودیان
I12, I16, I10, I4	(۳-۱۸)	عدم شفافیت اقتصادی
I16, I9, I10, I14, I15	(۶-۱۸)	عدم شفافیت سازمانی
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	پدیده اصلی
		عدالت مالیاتی
I6, I1, I13	(۳-۱۸)	عدالت مالیاتی افقی
I2, I6, I10, I14	(۳-۱۸)	عدالت مالیاتی عمودی
I12, I8, I3	(۳-۱۸)	نظام عادلانه مالیاتی
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	راهبردها
		قوانین و مقررات پیشران
I11, I13, I10, I4, I5	(۲-۱۱)	تحول در ساختار قوانین
I17, I3, I9, I1	(۱۲)	اصلاح قوانین غیر مالیاتی
I I10, I6, I5,	(۱-۱۱)	شفافیت در قوانین
I1, I5	(۷-۱۱)	نظارت همگانی و رسمی
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	تغییر در سازمان امور مالیاتی
I4, I1, I15	(۱۲)	چابک سازی
I3, I4, I11,	(۳-۱۸)	شفاف سازی مصارف مالیاتی
I6, I 18	(۱۵)	آموزش نیروی انسانی
I5, I2, I7, I3	(۲)	اصلاح ساختار سازمانی
I16	(۱)	هماهنگی میان دستگاه های اجرای
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	بهره گیری از نظام جامع اطلاعات مالیاتی
I3, I4, I11, I5	(۲-۱۱)	دسترسی سازمان امور مالیاتی به پایگاه داده ها
I4, I12, I11	(۱)	سیستم دریافت بروز مالیات
I3, I4, I11, I5	(۲-۱۱)	داده سازی هوشمند
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	تقلید از خط مشی کشورهای دیگر
I1, I5, I4, I2, I11	(۱-۱۸)	هوشمند سازی مالیات بر اساس بانک اطلاعاتی
I10وI3.I11	(۱۳)	سیستم برداشت مالیاتی از حساب افراد حقوقی و حقیقی
I3, I4, I11, I15	(۲-۱۱)	اجرای هوشمند مالیات بر مصرف
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	پیامدها

افزایش تمکین مالیاتی و کاهش فرار مالیاتی		
I1, I8, I3	(۳-۱۸)	افزایش تمکین مالیاتی
I1, I5, I4, I2, I11	(۳-۱۸)	کاهش فرار مالیاتی
I3, I4, I11, I15	(۲-۱۱)	هوشمند سازی مالیاتی و کاهش فرار مالیاتی
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	افزایش شفافیت
I1, I1, I3	(۷-۱۸)	شفافیت و عدالت اجتماعی
I3, I4, I11, I5	(۱۴)	شفافیت در خرج کردن مالیات و اعتماد مودیان
I1, I15, I4, I2, I11	(۵-۱۸)	افزایش شفافیت و کاهش فرار مالیاتی
I3, I4, I11, I5	(۲-۱۱)	هوشمند سازی و افزایش شفافیت
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	بهبود در نظام اقتصادی
I3, I5, I4, I2, I11	(۳-۱۸)	کاهش حجم اقتصاد خاکستری
I10, I13, I4, I11	(۶-۱۸)	ایجاد بازار های رسمی
I10, I15, I14, I2, I11	(۴-۱۸)	کاهش تورم
I5, I11, I4	(۱۲)	اجرای اقتصاد مقاومتی و بیانیه گام دوم
I1, I2, I11, I5	(۹)	کاهش فساد
I10, I15, I1, I7	(۳-۱۸)	کنترل کننده و متعادل سازی عملکرد اقتصادی
I3, I4,	(۷-۱۱)	استقرار عدالت با طهارت اقتصادی
I16, I5, I1,	(۲)	کاهش کسری بودجه
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	رفاه اجتماعی
I8, I7, I11, I9	(۳)	تامین رفاه اجتماعی اقشار
I7, I13, I9, I2, I6	(۱۴)	ارتقاء سطح خدمات به مودیان
I10, I16, I5, I1, I7	(۶-۱۱)	افزایش عدالت اجتماعی
I13, I14, I5	(۶-۱۱)	افزایش رضایت اجتماعی
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	افزایش درآمدهای مالیاتی
I1, I9, I3	(۲-۱۱)	دستیابی به اهداف توسعه و منابع مالی پایدار
I12, I16, I10, I4	(۱۷)	افزایش درآمدهای دولت و توسعه و پیشرفت
I6, I9, I10, I14, I15	(۳-۱۸)	کاهش هزینه های اجرایی
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	سرمایه گذاری و تولید
I6, I1, I13	(۳)	رونق تولید
I2, I6, I10, I14	(۴)	افزایش انگیزه تولید
I6, I1, I13	(۳)	افزایش سرمایه گذاری
کدهای مصاحبه شونده	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	توسعه اقتصادی - اجتماعی و سیاسی
I11, I15, I10, I4, I5	(۱۲)	توسعه اقتصادی و اجتماعی و سیاسی
I7, I3, I9, I1	(۷-۱۸)	توسعه فرهنگ مالیاتی
I I10, I6, I5,	(۳-۱۸)	افزایش مالیات و توسعه بازار

اعتماد مودیان	کدهای مطابق با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	کدهای مصاحبه شونده
اعتماد به نظام مالیاتی و توسعه اقتصادی	(۶)	I1, I5
اعتماد مردم و توسعه فرهنگ مالیات و کاهش فرار مالیاتی	(۱۰)	I4, I1, I15
دفاع از نظریه های اقتصادی در نظام انقلاب اسلامی (اقتصاد مقاومتی)	(۴)	I13, I14, I5

نتیجه گیری

هدف این پژوهش شناسایی و واکاوی عوامل موثر بر خط مشی گذاری عدالت مالیاتی در راستای توسعه با محوریت بهبود شفافیت و کاهش فرار مالیاتی بوده است. یافته های این پژوهش برگرفته از مطالعات کتابخانه ای و مصاحبه ساختار نیافته عمیق با تعداد ۱۵ نفر از خبرگان که در سه گروه کارمندان مطلع در امور مالیاتی، اساتید دانشگاهی مطلع و پژوهشگر در مباحث مالیاتی و مشاوران رسمی سازمان امور مالیاتی و در مدارج علمی کارشناسی ارشد و دکتری صورت گرفته است.

با توجه به این باور که رشد اقتصادی اساس افزایش رفاه عموم مردم است. دستیابی به رشد به عنوان یک هدف کلیدی برای دولت ها در سراسر جهان تبدیل شده است. و از طرفی مالیات بعنوان یکی از قدیمی ترین و با ثبات ترین روشهای تامین هزینه های دولت ها مطرح بوده است و در روند توسعه نقش موثری دارد. این موضوع را نیز باید در نظر داشت که منابع ناپایداری همچون درآمد های نفتی منجر به ناپایداری در بهبود شاخص ها و نوسان در رشد اقتصادی خواهد بود. با نگاه به اینکه مالیات یکی از ابزارهای سیاست مالی در یک نظام اقتصادی می باشد. بنابراین نیازمند داشتن یک نظام مالیاتی عادلانه، مبتکر، شفاف و کارآمد می باشیم.

در این واکاوی، شرایط علی، عوامل ترغیب کننده و یا الزام آور برای ایجاد عدالت مالیاتی هستند. یکی از این عوامل در حوزه اجتماعی می باشد که به زیر مولفه های فرار مالیاتی و فاصله طبقاتی، برابری افقی و برابری عمودی، عدم رضایت عمومی، عدم اخذ مالیات متناسب با درآمد مودیان تقسیم میشود. در حوزه مدیریت نبود سیستم های منسجم و پاسخ گوی مالیاتی، نبود مدیران کارآمد را نام ببریم. در حوزه سیاست سیاست های سطح کلان و فشارهای جهانی شدن در حوزه اقتصاد عواملی مانند افزایش بار مالیاتی، نیاز به منابع مالی در جهت توسعه، تبعیض، رانت و فساد را نام ببریم در حوزه فرهنگی نبود فرهنگ مناسب با تحقق نظام نوین مالیاتی فرهنگ مالیاتی و کارایی نظام مالیاتی را می توانیم نام ببریم. همچنین در بخش پیشران ها به مواردی مانند مطالبه گری و مشارکت اجتماعی، باورهای دینی، پیشران رسانه های، پیشران قوانین و مقررات، پیشران عدالت، توزیع امکانات و استقرار عدالت با طهارت اقتصادی را نام ببریم که با مطالعات (۳)، (۱۷)، (۹)، (۱۸) همخوانی دارد.

شرایط زمینه ای، ویژگی های درون سازمانی و برون سازمانی موثر بر عدالت مالیاتی می باشد شرایطی که می بایستی برای موفقیت بهتر مورد توجه قرار گیرند؛ یکی از این عوامل تکنولوژیک می باشد که می توانیم به سیستم طرح جامع مالیاتی و زیرساخت های فناوری به منظور تجهیز کردن فنی و امکانات سخت افزاری در سیستم های نظام مالیاتی و به کارگیری فناوری نوین مالیاتی مانند هوش مصنوعی

بیگ دیتا و اینترنت اشیا به منظوره مالیات ستانی عادلانه نام ببریم که با مطالعات وان تنه لی و همکاران انطباق دارد. در بعد عوامل اقتصادی می توانیم به عواملی چون شفافیت مالیاتی رانت زدایی شفافیت در اقتصاد نام ببریم این مطالعات با مطالعات (۲)، (۱۹)، (۲۰) همخوانی دارد. در بعد عوامل سازمانی عواملی چون مالیات ارزش افزوده مالیات عایدی بر سرمایه مشوق های مالیاتی و مدیریت مسائل مالیاتی مانند وجود نظام دادرسی مالیاتی عادلانه و معافیت بر کالاهای ضروری که مورد مصرف اقشار کم درآمد جامعه می باشد، به روز کردن سیستم های مالیاتی به منظور افزایش کیفیت سیستم های مالیاتی و شفافیت در نظام مالیاتی که می تواند منجر به افزایش عدالت مالیاتی شود. همچنین در بعد عوامل اجتماعی مسائلی مانند اعتماد و مشارکت مودیان مسئولیت اجتماعی شرکت ها آگاه کردن مودیان نسبت به مسائل مالیاتی و پرداخت ها و آبدانی کشور باز توزیع به موقع درآمدهای مالیاتی می تواند منجر به زمینه سازی برای عدالت مالیاتی شود. و نزدیک و وربون اعتماد بالا به مقامات شرط مهمی را برای اثربخشی عدالت رویه ای به عنوان ابزاری برای تقویت تمکین مالیاتی ایجاد می کند. الهیاری و همکاران (۳) رابطه مثبت و معنی داری بر رابطه مسئولیت های اجتماعی و عدالت مالیاتی بدست آورده است. نبود عوامل فرهنگی و ایجاد و توسعه فرهنگ مالیاتی منجر به کاهش فرار مالیاتی و افزایش تمکین مالیاتی می شود. ریچاردسون در سال ۲۰۰۸ قانون گذاران و دولت ها بایستی به عوامل فرهنگی موجود در جامعه توجه خاصی داشته باشند تا از ایجاد انگیزه و گسترش فرار مالیاتی کاسته شود. ابراهیمیان جلودار و همکارانش (۲) تاثیر معنی داری عدالت مالیاتی، فرهنگ مالیاتی و نگرش مودیان بر تمکین مالیاتی بود.

در زمینه عوامل مداخله گر برخلاف شرایط زمینه ای عواملی مانند عدم تمکین مالیاتی؛ عوامل نهادی مانند سیستم های مالیاتی ضعیف، کمبود نیروهای متخصص، مشکلات در ساختارها در مقوله آموزش؛ ضعف آموزش و آگاهی مودیان و نیروی انسانی سازمان امور مالیاتی و در سطح عوامل کلان به ذهنیت منفی مودیان، قیمت گذاری دستوری، وجود منابع نفتی، عدم همکاری بین بخشی و هزینه های پایین قانون گریزی و همچنین فرار مالیاتی و عدم شفافیت مالیاتی از جمله عوامل مداخله گر در سیستم عدالت مالیاتی می باشد. عماد الحله افزایش آگاهی مالیاتی برای محدود کردن پدیده های فرار مالیاتی را موثر میدانند. وانگ در سال ۲۰۱۰ شرکت های با شفافیت اطلاعاتی بیشتر در مقایسه با سایر شرکت ها موضع متهورانه تری برای اجتناب مالیاتی اتخاذ میکنند.

راهبردهای پیشنهادی برای ایجاد و گسترش عدالت مالیاتی؛ اصلاح قوانین، تغییر در سازمان امور مالیاتی، بهره گیری از نظام جامع اطلاعات مالیاتی تقلید و الگوبرداری از خط مشی کشورهای دیگر

and tax compliance behavior in Malaysia. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, pp. 226-232.

5. Sausgruber, R; Tyran, J;, 2014. Discriminatory taxes are unpopular – Even when they are efficient and distributionally fair. *Journal of Economic Behavior & Organization*, pp. 463-476.

6. Guzel, S.A.; Ozer, G; Ozcan, M;, 2019. The effect of the variables of tax justice perception and trust in government on tax compliance: The case of Turkey. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, pp. 80-86.

7. Santana, Rio; Tanno, Aries; Misra, Fauzan ;, 2019. The Effect of Justice and Understanding of Taxation on the Perception of the Personal Tax Obligation regarding Tax Evasion. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, pp. 115-122.

8. Khajovi, Shekrale; Porgudarzi, Alireza;, 1400. Inflation, inflation accounting and tax justice. *Accounting and auditing studies*, pp. 24-46.

9. Brooks, N., 2001. Challenges of Tax Administration and Compliance. *Asian Development Bank, Tax Conference, Issue Income tax*, p. 23.

10. Ofoegbu, Grace N; Akwu, David O; O, Oliver;, 2016. EMPIRICAL ANALYSIS OF EFFECT OF TAX REVENUE ON ECONOMIC DEVELOPMENT OF NIGERIA. *International Journal of Asian Social Science*, pp. 604-613.

11. Yousefi Asl, Farzaneh; Molanazari, Mahnaz; Soleimani Amiri, Gholamreza;, 2014. Explaining the financial reporting transparency model. *Experimental accounting researches*, pp. 1-38.

12. Masihabadi, A. & Javad, D., 2015. Lack of transparency and tax avoidance. *Management and Accounting Studies Quarterly*, Volume: 2, Number: 3, p. 13.

و هوشمندسازی نظام مالیات را می‌توان نام برد. اصلاح ساختار سازمانی و نظام مالیاتی با مطالعات عرب مازار و همکارانش (۲۱) با عنوان رویکردشناسی قانون اساسی و اسناد بالا دستی اداره امور نظام مالیاتی جمهوری اسلامی ایران همخوانی دارد. همچنین در خصوص هوشمند سازی نظام مالیاتی؛ وان تنه لی و همکاران به این نتیجه رسیدند که ارائه راه حل مبتنی بر بلاکچین که کلیه فعالیتها و نتایج آنالیز گزارشها در یک دفترچه مشترک به ثبت رسانده تا شفافیت و قابل اعتماد بودن آنها را تضمین کند. و همچنین ارائه یک نمونه اولیه برای ارزیابی و ذخیره صورت های مالی با استفاده از بلاکچین اتریوم را در نظر گرفتند.

و در نهایت پیامدهای حاصل؛ افزایش تمکین مؤدیان مالیاتی و کاهش فرار مالیاتی، افزایش شفافیت و بهبود در نظام اقتصادی، افزایش رفاه اجتماعی، افزایش درآمدهای دولت، افزایش در سرمایه‌گذاری و تولید، توسعه و اعتماد مؤدیان که گوزل و همکارانش (۶) در مقاله‌ای با عنوان تأثیر متغیرهای ادراک و اعتماد عدالت مالیاتی در دولت بر تمکین مالیات به آن پرداخته‌اند؛ منجر می‌گردد. فایض و همکاران در سال ۲۰۱۷ اعتماد مردم به سازمان امور مالیاتی باعث افزایش تمکین مالیات دانسته‌اند. ابراهیمیان جلودار و همکارانش (۴) عدالت توزیعی و عوامل اجتماعی شدن را از مهمترین مولفه‌های تأثیر گذار بر تمکین مالیاتی دانسته‌اند. به تبع افزایش میزان تمکین مالیاتی و شفافیت مالیاتی و همچنین افزایش اعتماد مؤدیان بر شرایط مداخله‌گر و شرایط زمینه‌ای مدل تأثیرگذار است.

References

1. Arab Mazar, Ali Akbar; Talib Naba, God's power; Vakili Fard, Hamidreza; Samadi Largani, Mahmoud;, 2018. Explaining the relationship between the transparency of financial reporting and tax reporting in Iran. *Accounting and auditing research*, pp. 22-37.
2. Ebrahimian Jolodar, Seyyed Yasser; Ahmadi, Massoud; Iman Khan, Nilofar;, 2017. The effect of justice and tax culture on tax compliance, taking into account the attitude of taxpayers - in Iran's administrative system. *Iranian Management Journal*, pp. 111-135.
3. Al-Hayari, Abbas; Pourzmani, Zahra; Torabi, Taghi;, 2017. The effectiveness of corporate governance dimensions on the relationship between social responsibility and tax justice. *Journal of Management Accounting*, pp. 27-46.
4. Faizal, S.M.; Palil, M.R.; Maelah, R; Ramli, R;, 2017. Perception on justice, trust

13. Khaki, D. Gha., 2016. Grounded research method with thesis writing approach. Tehran: Fujan Publishing.
14. Miller, C. J., 2000. Determining Validity in Qualitative Inquiry. *Theory into Practice*, p. 39.
15. Khaki, G., 2016. Grundy's research method with thesis writing approach. Tehran: Simorgh Zarin.
16. Sobhkhiz, Mohammad Reza; Mehdizadeh Ashrafi, ALI; Mojibi, Toraj; Otadi, Mahmood;, 2020. Impact of accountability on voluntary tax compliance through influencing taxpayers' public trust: a case study. *Revista Gestão & Tecnologia*, Pedro Leopoldo, pp. 166-186.
17. Sobhkhiz, Mohammad Reza; Mehdizadeh Ashrafi, ALI; Mojibi, Toraj; Otadi, Mahmood;, 2020. Impact of accountability on voluntary tax compliance through influencing taxpayers' public trust: a case study. *Revista Gestão & Tecnologia*, Pedro Leopoldo, pp. 166-186.
18. Panahian, Hossein; Hemti, Hassan; Shipourian, Saeed;, 2015. The relationship between cultural dimensions and the values of justice and impartiality in tax systems. *Journal of accounting and auditing studies*, pp. 42-64.
19. Jalili, M. & Khoshdali, F., 2017. Strategic Report on Transparency in Iran's Tax System, Tehran: Presidential Strategic Research Center.
20. Rezaei, H., 2018. Evaluation of strategies to achieve economic justice with the approach of systemic dynamics. *Journal of Islamic Economic Studies*, pp. 69-88.
21. Arab Mazar, Ali Akbar; Amini, Seyedjavad; Taghizadeh Bairami, Ghafoor;, 2016. Approach to the constitution and high-level documents in the administration of the tax system of the Islamic Republic of Iran. *Scientific Research Quarterly of Interdisciplinary Studies of Strategic Knowledge*, pp. 199-228.